

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет

**СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ ПРОЦЕСИ
НА УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ:
ІСТОРІЯ, ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ**

Матеріали
IV Всеукраїнської науково-практичної конференції
У двох частинах
Частина 2

(Суми, 19 травня 2017 року)

Суми
2017

БАРАНОВА Д.

(науковий керівник – к. і. н., доц. В. М. Власенко)

ВНЕСОК ГЕОРГІЯ НАРБУТА У ПРОЕКТУВАННЯ ГЕРБІВ*

Творчість одного з фундаторів Української академії мистецтв, засновника сучасної української графіки Георгія Івановича Нарбута, колись недоступна широкому загалу, в останні десятиліття визнана й шанована світом.

Георгій Іванович Нарбут народився 25 лютого 1886 р. у дворянській родині Івана і Неоніли Нарбутів у родовому маєтку Нарбутівка тогочасного Глухівського повіту Чернігівської губернії [3]. Любов до малювання виявилася у нього ще в дитинстві. Мальовані печі, вишивка, витинанки у сільських хатах – перші його враження. Хлопчика зачаровувала також різнобарвна і розмаїта природа України.

Захоплення геральдикого з'явилося у Г. Нарбута у зв'язку з тим, що він товаришував у Петербурзі із знайомими фахівцями цієї справи – С. Тройницьким, В. Лукомським та О. Шарлеманем. Опанував складну техніку малювання гербів. Згодом він став членом редакції журналу «Гербовед» [1], Проте Г. Нарбут був не тільки графіком, але і вченим, дослідником. Вивчав українську історію, ужиткове-декоративне мистецтво, художню старовину.

Під час Української революції 1917-1921 рр. Г. Нарбут брав участь у створенні державного гербу та печатки України. Його долучив до цієї роботи М. Грушевський. Оголошений Головою

---

* Робота здійснена в рамках виконання фундаментального дослідження №0115U000677 «Історичний розвиток порубіжжя Північно-Східної України як засіб конструювання загальнонаціональної моделі історичної пам'яті».

Української Центральної Ради конкурс на кращі ескізи українських грошей виграв саме Г. Нарбут. При виготовленні купюр українських грошей він використав орнаменти козацького бароко, декоративні шрифти та тризуб – знак князя Володимира. Саме на купюрі 100 карбованців ще за 52 дні до офіційного прийняття тризуба як Державного Гербу України з'явився князівський знак. Його добре сприйняли українські патріоти, оскільки тризуб уособлював нашу державність з часів Київської Русі. Г. Нарбут був членом комісії з розробки державних символів. Одночасно займався ілюструванням періодичних видань, книг, виготовляв станкові графічні композиції [2].

За часів Української Держави Павла Скоропадського також розроблялася державна символіка. Г. Нарбуту було доручено виконати новий зразок державного герба. У ньому художник поєднав символи князівських запорозького козацтва – тризуб із фігурою козака з пищаллю. У 1918 р. Г. Нарбутом опрацьовано проект герба міста Києва, в якому поєднано два символи – арбалет-самостріл і зображення св. Михайла. Однак цей проект залишився незатвердженим [4].

На думку фахівців, удосконалений Г. Нарбутом герб – тризуб УНР – належить до кращих зразків геральдичного мистецтва. За активної участі художника побачили світ дві книги «Гербы гетьманов Малороссии» та «Малороссии гербовник», видання яких у 1996 р. експонувалися на Сумській обласній виставці. Творчий доробок художника – 159 гербів козацьких і дворянських родів України [5].

У радянські часи ім'я Г. Нарбута паплюжили за те, що він удосконалив національну «фігуру з трьох елементів» – малий герб України. І лише під час політичної «відлиги», у 1957 р., коли була опублікована стаття Л. Владича «Не обіднявати історію українського радянського мистецтва», про Г. Нарбута згадали як про видатного митця.

Із становленням незалежної України геральдичні твори Г. Нарбута зайняли почесне місце в історії українського мистецтва. Власними творами художник довів відданість своїй Батьківщині.

---

1. *Белоконь С. И.* Неизвестная статья В. К. Лукомского о Г. И. Нарбуте / С. И. Белоконь // Сборник научных трудов: Материалы исследования. – Л.: Гос. эрмитаж, 1987. URL: <http://archive.li/DXMYJ>

2. *Голлербах Е. Г.* Книжкові знаки І. Нарбута / Е. Г. Голлербах // Бібліологічні вісті. – 1926. – № 3. – С. 44-47. – URL: <http://elib.nplu.org/object.html?id=6990>.

3. *Михайлів Ю.* Георгій Нарбут / Ю. Михайлів // Життя й революція. – 1926. – № 10. – С. 79-92. – URL: <http://elib.nplu.org/object.html?id=6987>.

4. *Смірнова К. Р.* Внесок Георгія Нарбута в українське державотворення / К. Р. Смірнова. – URL: <http://ena.lp.edu.ua>.

5. *Ткаченко В.* Нарбутівка і Нарбути: Науково-публіцистичний нарис. – Суми: ВВП «Мрія» ЛТД, 1998. – 104 с.

ГОНЧАРЕНКО Я., МАЛІЙ Б., ОХРИМЕНКО А.
(науковий керівник – к. і. н., доц. В. М. Власенко)

ЗАКОНОДАВЧІ ОРГАНИ УКРАЇНСЬКОГО МІЖВОЄННОГО ПЕРЕДПАРЛАМЕНТУ*

У складних зовнішньополітичних умовах розбудови сучасної України, коли вона у 2014-2017 рр. зіткнулася із порушенням свого суверенітету (анексія Криму та військово-політичні події на Донбасі) з боку сусідньої держави, варто використати досвід державотворення попередніх поколінь українців. Серед них – діяльність Державного Центру Української Народної Республіки (ДЦ УНР) в еміграції (екзилі). Сам факт діяльності такого центру в еміграції свідчить про

---

* Робота здійснена в рамках виконання фундаментального дослідження №0115U000677 «Історичний розвиток порубіжжя Північно-Східної України як засіб конструювання загальнонаціональної моделі історичної пам'яті».